

เหตุผลและความสนใจในการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง

Reasons and Interests for Occupational and Educational Choices of Senior
High School Students in Phra Nakhon Si Ayutthaya and Neighboring
Provinces

แสงสุข พิทยานุกุล¹, ดาวรุ่ง ชะระอำ^{2*} และมะลิวรรณ ทองอ่อน³

Sangsuk Pithayanukul¹, Daorung Chara-um^{2*} and Maliwan Thongon³

¹ อธิการบดี, สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา

¹ President, Institute of Technology Ayothaya

² รองศาสตราจารย์ ดร., สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา

² Associate Professor Dr., Institute of Technology Ayothaya

³ อาจารย์, สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา

³ Faculty, Institute of Technology Ayothaya

* Corresponding author, E-mail: dr.daorung@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องเหตุผลและความสนใจในการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix method) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพและเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน จากประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,500 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากนักเรียน ที่ตัดสินใจเลือกอาชีพ และเลือกศึกษาต่อชัดเจน แล้ว จำนวน 30 คน เพื่อสัมภาษณ์เหตุผลและความสนใจในการเลือกอาชีพ และศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียน ปัจจัยตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรเชิงคุณลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียน ตัวแปรบุคลิกครอบข้างนักเรียน ตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน ตัวแปรทางด้านความสนใจของนักเรียนที่มีต่ออาชีพ และตัวแปรที่เป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนเลือกประกอบอาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์สาระ

ผลการวิจัย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียงเลือกประกอบอาชีพอันดับแรก คือ รับราชการ รองลงมา คือทำงานอิสระส่วนตัว, พนักงานรัฐวิสาหกิจ และ พนักงานธุรกิจเอกชน ตามลำดับ ปัจจัยที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพอันดับแรก คือ ความมั่นคงในอาชีพ, การรับรู้ความสามารถแห่งตน, รายได้หรือค่าตอบแทน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียน พบว่า ปัจจัยด้านตัวผู้เรียนเอง และปัจจัยด้านเพื่อนและรุ่นพี่ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ด้านผู้ปกครอง และ ด้านครูแนะแนว มีอิทธิพลในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ความ

สนใจในอาชีพ และศึกษาต่อของนักเรียน จากแบบสอบถาม จำนวน 300 คน สอดคล้องกับผลสัมภาษณ์
นักเรียนจำนวน 30 คน ที่มีเป้าหมายในการเลือกอาชีพ และศึกษาต่อชัดเจนแล้ว

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, การเลือกอาชีพ

Abstract

The research on Reasons and Interests for Occupational and Educational Choices of Senior High School Students in Phra Nakhon Si Ayutthaya and Neighboring Provinces aimed at studying factors affecting occupational and higher educational choices of senior high school students. The data collecting tools used in this research were 1) questionnaire for quantitative data collection responded by the stratified random sampling of 300 senior high school students from the total population of 1,500 students and 2) semi-structure interview for qualitative data collection responded by the purposive sampling of another 30 senior high school students. The semi-structure interview was used for in-depth interview on students' reasons and interests towards their career and higher education decisions and other relating factors affecting their decisions including student's characteristic, socio-economic status, personal attitude towards different career choices, and career motivation. Methods of analysis used in this study were descriptive statistics for quantitative data, and content analysis technique for qualitative data.

The findings of this research revealed that the first ranked career choice of senior high school students in Phra Nakhon Si Ayutthaya and neighboring provinces was government officials, followed by self-employed job, state enterprise officer and private business staff. The first ranked factor affecting student's career decision was career security, followed by their self-perceived ability and income/compensation. The highly influential factors affecting student's higher education decision were student's personal status, friends and senior friends. Factors with medium effect were environment and institutional image of higher education institute, student's parents, student's counselor. Regarding students' interests in future career and education, the findings of this research gained from both the quantitative approach through 300 questionnaires and the qualitative approach through 30 interview are well aligned.

Keywords: Influential factors, Senior High School Students, Occupational Choices

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่สามารถทำให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ การพัฒนามนุษย์จึงต้องพัฒนาให้ครบทุกด้านทั้งความเป็นอยู่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความคิด และความสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม มีศีลธรรม จรรยาบรรณ ในวิชาชีพของตน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชากรทุกคน ทุกระดับ ได้รับการศึกษา สวัสดิการ และ

สาธารณประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้เขาเหล่านั้น ได้นำความรู้ที่ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยสภาพเศรษฐกิจ และสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ต้องปรับตัวให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมตามไปด้วย ซึ่งเศรษฐกิจและสังคมของไทย และของโลกมีการปรับขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเกิดการแข่งขันในการหางานทำเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี มีประชากรจำนวนหนึ่งที่ต้องตกงาน และการตกงานมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ทั้งนี้ในปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรต่างๆ มีเงื่อนไขในการรับสมัครงานที่สูงขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เพื่อให้มีคุณวุฒิ และ คุณลักษณะ รวมถึงสมรรถนะตรงตามความต้องการของหน่วยงาน หรือ องค์กรที่ตนเองต้องการจะทำงานด้วย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีอายุอยู่ในช่วง 16-18 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ตอนต้น วัยรุ่นตอนปลายเป็นช่วงอายุที่สมองมีการเจริญเติบโตเต็มที่ และการเพิ่มขึ้นของฮอร์โมน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของร่างกาย และจิตใจ มีความต้องการเป็นอิสระ ใจร้อน ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และมีความคลุมเครือในเรื่องการเลือกอาชีพในอนาคต การเลือกอาชีพถือเป็นขั้นตอนสำคัญของชีวิต ที่ส่งผลต่ออนาคตของตัววัยรุ่นเอง ตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของกิลซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1940) ได้แบ่งช่วงการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเพื่อฝัน ระยะพิจารณาเลือกอาชีพ และระยะพิจารณาตามสภาพเป็นจริง โดยกิลซ์เบิร์กได้ระบุว่า ช่วงอายุของวัยรุ่นตอนปลายนั้นจะอยู่ในระยะพิจารณาตามสภาพเป็นจริง ในระยะนี้ วัยรุ่นจะเริ่มคำนึงถึงโอกาสและข้อจำกัดต่างๆ ตามความเป็นจริงในการเลือกอาชีพ จากนั้นจะทำการสังเคราะห์แรงกดดันต่างๆ ทั้งภายในตน และภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ วัยรุ่นบางส่วนจึงมีความลังเล สับสน เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ในขณะที่วัยรุ่นบางกลุ่มอาจตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว แต่บางกลุ่มอาจยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ หากวัยรุ่นตัดสินใจเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการ และความถนัดของตนแล้ว จะทำให้มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน ทฤษฎีของ Super (Super, 1990) ได้กล่าวไว้ว่า “หากบุคคลที่ได้ทำงานตามขั้นการพัฒนาการ และดำเนินไปอย่างราบรื่น ในช่วงอายุต่าง ๆ ตอนวัยเด็ก และ วัยรุ่น ย่อมมีผลให้การพัฒนาคุณภาพด้านอาชีพมีความสำเร็จในวัยผู้ใหญ่” ในทางตรงกันข้าม ถ้าวัยรุ่นยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมได้ และไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน เนื่องจากมนุษย์เราต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษาเป็นช่วงเวลายาวนาน ประมาณเกือบหนึ่งในสามของชีวิต และการที่คนเราจะต้องอดทนต่อกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่ายเป็นระยะเวลาอันเนิ่นนานเช่นนี้ จะทำให้ชีวิตของเขาไม่มีความสุข การประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสนใจ และ ความถนัด นอกจากจะมีโอกาสน้อยที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพแล้ว ยังเป็นการทรมานในการใช้ชีวิตอีกด้วย (สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย, 2551) การที่วัยรุ่นบางกลุ่มไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เนื่องมาจาก การขาดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในเรื่องค่านิยม ความสนใจ ทักษะ หรือความถนัดในการทำงาน หรือขาดข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับโลกของอาชีพ ชนิด ประเภท ลักษณะการทำงาน รายได้ เป็นต้น หรือหากไม่ได้เป็นเพราะขาดข้อมูล ก็อาจเป็นเพราะความหวาดกลัว ความลังเล หรือความกังวลใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (Guay et al., 2006) นอกจากนี้ ความต้องการของครอบครัว ผู้ปกครอง หรือ บิดา มารดา ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของวัยรุ่น ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นลังเล ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ สำหรับการเลือกศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษานั้น โดยทั่วไปแล้ว การที่วัยรุ่นเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในสาขาใดก็ตาม

ย่อมหมายถึงการได้เลือกประกอบอาชีพในสาขานั้น ๆ แล้ว ดังนั้นการที่นักเรียนจะพิจารณาเลือกเรียนต่อสาขาใดในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญและส่งผลต่อการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิตในอนาคต การเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน จำเป็นที่จะต้องใช้เวลา พิจารณา ไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ซึ่งจะต้องใช้องค์ประกอบ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในการตัดสินใจ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือ ตัวผู้เลือกอาชีพ และ ศึกษาต่อเอง ที่จะต้องค้นหาตนเองให้พบเสียก่อน ว่าชอบ ไม่ชอบ หรือสนใจอาชีพสาขาใดเป็นพิเศษ แล้วเริ่มวางแผนตั้งแต่ก่อนที่จะเข้าสอบคัดเลือก เมื่อสอบเข้าได้ตามที่ตั้งใจแล้ว ก็ต้องตั้งใจเรียนให้ประสบความสำเร็จ เมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิต ก็จะทำให้ตนเป็นคนที่มีคุณภาพ มีโอกาสที่จะได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานในสาขาที่ตนศึกษามา ปัจจุบันการอุดมศึกษาได้พัฒนาไปมาก มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตร โดยเพิ่มเติมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และภาษาต่าง ๆ เข้าไป เพื่อช่วยทำให้บัณฑิตมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับรู้ปัญหาเกี่ยวกับการขอย้ายสาขาวิชาที่เรียนของนักศึกษา เนื่องจากหลังจากเรียนไปแล้ว พบว่าตนไม่ชอบ และ ไม่ถนัดในสาขาวิชาที่เลือกเรียน ซึ่งส่วนใหญ่สาเหตุเกิดจากการเลือกสาขาเรียนไม่สอดคล้องกับความถนัดและความชอบของตนเอง ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และ ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียน ทั้งในด้านเหตุผลส่วนบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการแนะแนวในการศึกษาต่อ และการวางแผนจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดบริการทางการศึกษา ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีการเลือกอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล มีแนวคิดว่าการเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบหลายประการ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความถนัด สติปัญญา ความสนใจ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว อาจประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ที่เป็นตัวแปรอีก ได้แก่ 1) ความถนัดในด้านอาชีพเป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่พร้อมที่จะเข้าศึกษา หรือประกอบอาชีพเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ และความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เขาวนปัญญา เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนกำหนดการเลือกอาชีพในสังคม 3) ความสนใจในอาชีพ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และจะมีอิทธิพลต่อการที่บุคคลจะมีความบากบั่นในการประกอบอาชีพ 4) บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ บุคคลที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน เช่น มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม ชอบเก็บตัว ชอบสังคม มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพต่างกัน ตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน 5) ความคุ้นเคยต่ออาชีพและการพบปะพูดคุยกับผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพเช่นกัน 6) ค่านิยมของบุคคลที่มีต่อ

อาชีพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เช่น คนที่มีความเมตตา ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ อาจเลือกอาชีพเป็นนักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล เป็นต้น 7) การใฝ่เรียนรู้อาชีพและฝึกทักษะอาชีพในโรงเรียนทำให้นักเรียนได้ค้นพบตนเองด้านการประกอบอาชีพในอนาคต ส่วนปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน เช่น พ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีอิทธิพลในเรื่องอาชีพของบุตรหลานทั้งทางตรงและทางอ้อมในทางตรง พ่อแม่ ทุกคน ต่างมุ่งหวังให้ลูกได้รับการศึกษาสูงเพื่อจะได้มีอาชีพและอนาคตที่ดีในทางอ้อม พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้หาข้อมูลต่างๆ โดยทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวเพื่อให้ลูกเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน ปัจจัยข้อมูลทางทฤษฎี: ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ ฮอป พอค (Hop pock's Composite Theory) กล่าวไว้ว่า “ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของคน คือ การจะได้ประจักษ์กับตนเองว่า อาชีพนั้นๆ สนองความต้องการของตนหรือไม่ ตนจะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และตนจะให้อะไรแก่อาชีพนั้นบ้าง” ในการจะตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนั้น ถ้าไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนั้นเลย คนก็จะเลือกอาชีพอย่างคนตาบอด แต่ถ้ามีข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เขาสนใจ ข้อมูลนั้นก็ยังสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณา ทำให้การตัดสินใจในการเลือกอาชีพ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากขึ้น ส่วนการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้น โดยทั่วไปแล้ว การเลือกเรียนในสาขาใดก็ตามย่อมหมายถึงการได้เลือกประกอบอาชีพในสาขานั้น ๆ ด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนจะพิจารณาเลือกเรียนต่อสาขาใดในสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จึงมีความสำคัญมากต่อการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิตในอนาคต การเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องใช้ความคิด พิจารณา ไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ซึ่งจะต้องใช้องค์ประกอบปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว ในการตัดสินใจ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือตัวผู้เลือกอาชีพ และศึกษาต่อ จะต้องค้นหาตนเองให้พบเสียก่อน ว่าชอบ ไม่ชอบ หรือสนใจอาชีพสาขาใดเป็นพิเศษ

ทฤษฎีการตัดสินใจ จำแนก เป็น 3 วิธีดังนี้ 1) ทฤษฎีการตัดสินใจโดยการคาดการณ์ มีการใช้เทคนิคการคาดการณ์และการพยากรณ์ เข้ามาประกอบการตัดสินใจ เช่น การพยากรณ์โดยใช้แนวโน้ม เป็นต้น 2) ทฤษฎีการตัดสินใจโดยการพรรณนา เป็นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่า การตัดสินใจทางวิทยาศาสตร์ 3) ทฤษฎีการตัดสินใจโดยกำหนดแนวทางการตัดสินใจ ว่าควรจะเป็นหรือน่าจะเป็นอย่างไรจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการตัดสินใจได้ ทฤษฎีการตัดสินใจจำแนกตามบุคคลที่ตัดสินใจ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การตัดสินใจโดยคนเดียว จะทำให้เกิดความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ มักจะใช้ธุรกิจขนาดย่อมที่มีผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของกิจการ และเป็นผู้ที่ใกล้ชิดปัญหาและทราบข้อมูลได้ดีกว่า 2) การตัดสินใจโดยกลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่ยืดทีมงาน และคณะกรรมการเป็นผู้ร่วมตัดสินใจ เป็นการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจโดยคนเดียวหรือกลุ่มนั้นจำเป็นที่จะต้องพิจารณาความสลับซับซ้อนของปัญหาและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้วย ในกระบวนการการตัดสินใจ จะต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม และดีที่สุด กระบวนการตัดสินใจ เริ่มด้วย ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล การออกแบบการตัดสินใจ รวมทั้งการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ดังนั้นจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับทางเลือก ในการตัดสินใจ และพยายามสร้างทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ หากทางเลือกมีน้อยอาจปิดโอกาสความคิดสร้างสรรค์หรือทางเลือกที่ดีกว่าได้ โดยทั่วไปการตัดสินใจที่ไม่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเป็นการตัดสินใจที่แตกต่างออกไปจากสถานการณ์ปกติ ที่ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างการตัดสินใจไว้ ดังนั้นจึง

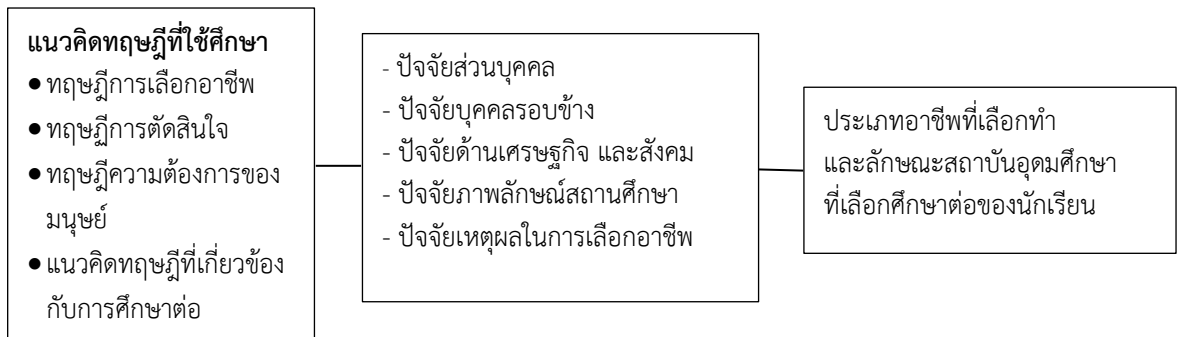
ต้องค้นหาแนวทางการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติ การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคน จะมีผลกระทบต่อบุคคล กลุ่ม และทั้งองค์กร ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องมีความเข้าใจ และมีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่ม และ องค์กร จึงจะทำให้การตัดสินใจประสบความสำเร็จได้ Gelatt (1989) ได้อธิบายหลักในการตัดสินใจว่าการตัดสินใจ ประกอบด้วยเจตคติ 2 ประการ คือ 1) การยอมรับว่า อดีต ปัจจุบัน และอนาคตนั้นมีความไม่แน่นอน และ 2) การมองในแง่บวกเกี่ยวกับความไม่แน่นอนเหล่านั้น ปัจจัยในการตัดสินใจ มี 4 ประการ คือ 1) สิ่งที่คุณต้องการ 2) สิ่งที่คุณกลัว 3) สิ่งที่คุณเชื่อ และ 4) สิ่งที่คุณกลัว และนำไปปัจจัย ทั้ง 4 ที่กล่าวแล้วมาสร้างเป็นหลักการตัดสินใจที่มีความยืดหยุ่น และสมดุล เพื่อการเพ่งประเด็นเพื่อการยืดหยุ่นในการตั้งเป้าหมาย หมายถึงการที่คุณตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน และหมั่นตรวจสอบความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง และเปิดโอกาสให้ตนเองเรียนรู้เป้าหมายอื่น รวมถึงวางแผนเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนการมีความสมดุลในการตั้งเป้าหมาย คือแม้บุคคลวางแผนต่าง ๆ ในการนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ควรที่จะเปิดทางสำหรับการปรับเปลี่ยนแผนของตนเองด้วย ดังนั้นบุคคลควรถามตนเองเกี่ยวกับอาชีพว่า “อะไรคือสิ่งที่ฉันต้องการอย่างแท้จริง” ซึ่งการตัดสินใจที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น บุคคลควรจะต้องผ่านกระบวนการในการตั้งเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วย กล่าวคือ บุคคลควรเปิดโอกาสให้ตนเองได้ตรวจสอบความเหมาะสมของเป้าหมายที่ตั้งไว้ เรียนรู้ทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจเหมาะสมกับตนเองมากกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบในการพิจารณาตัดสินใจอยู่ 4 ประการคือ 1) ผู้ทำการตัดสินใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะการตัดสินใจจะดีหรือไม่ขึ้นกับบุคคลผู้ตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องมีข้อมูล มีเหตุผล มีค่านิยมที่ถูกต้อง แต่ในบางครั้งถ้าผู้ทำการตัดสินใจขาดข้อมูลที่ถูกต้อง ขาดเหตุผล และมีค่านิยมที่ไม่สอดคล้องแล้ว อาจทำให้ผลของการตัดสินใจไม่ดีพอได้ ผู้ทำการตัดสินใจบางเรื่องต้องมุ่งสู่การตัดสินใจเป็นกลุ่ม บางเรื่องบางกรณีก็ตัดสินใจโดยคน ๆ เดียว 2) ประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ เป็นองค์ประกอบที่สองที่ต้องให้ความสำคัญ ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ จำแนกได้หลายประการ เช่น จำแนกตามโรค โครงสร้าง และ ระบบงานบกพร่อง โรคพฤติกรรมบกพร่อง และโรคเทคโนโลยีและวิทยาการบกพร่อง เมื่อกำหนดปัญหาได้ชัดว่าเป็นปัญหาเรื่องอะไร ก็สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง 3) ทางเลือกต่าง ๆ ที่บรรลุเป้าหมายได้ เป็นองค์ประกอบที่สามที่ต้องคำนึงถึง มนุษย์ทุกคนพยายามที่จะค้นหาทางเลือกที่ดีกว่าอยู่เสมอ และสร้างทางเลือกให้มากกว่า 2 ทางเลือก เช่น องค์กรมุ่งสร้างทางเลือกสู่การผลิตสินค้า และบริการที่ถูกลง มีคุณภาพสูงกว่า มีความรวดเร็ว มีการบริการที่ประทับใจมากกว่า นักเรียนสร้างทางเลือกเพื่อมุ่งสู่การเรียนรู้ และ สร้างนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อองค์กรอีกด้วย และ 4) สภาพการณ์ที่ทำการตัดสินใจ ในการตัดสินใจจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ทำการตัดสินใจว่าเป็นแบบใด ซึ่งมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (1) การตัดสินใจในสภาพการณ์ที่แน่นอน เป็นสภาพการณ์ที่ผู้ทำการตัดสินใจ ทราบทางเลือกต่างๆ และทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นของแต่ละทางเลือกอย่างดี ดังนั้นการตัดสินใจดังกล่าว ย่อมมีโอกาสถูกต้องมากที่สุด เช่น ตัดสินใจนำเงินฝากธนาคาร ย่อมคำนวณดอกเบี้ยได้ชัดเจนในระยะสั้น และ ระยะยาว (2) การตัดสินใจในสภาพการณ์เสี่ยง ผู้ทำการตัดสินใจต้องเรียนรู้ และ ทำความเข้าใจเรื่องทฤษฎีความน่าจะเป็น โอกาส และ ความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้น (3) การตัดสินใจในสภาพการณ์ที่ไม่แน่นอน ผู้ทำการตัดสินใจอาจทราบทางเลือกต่างๆ แต่ไม่ทราบผลที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และไม่สามารถคาดคะเน ความน่าจะเป็นของแต่ละทางเลือกได้ ภายใต้สภาพการณ์ดังกล่าว ผู้ทำการตัดสินใจ จึงไม่ควรตัดสินใจใด ๆ ลงไป จนกว่าจะมีข้อมูลสารสนเทศที่

น่าเชื่อถือมากกว่าที่มีอยู่

ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow, 1970). ระบุว่า มนุษย์มีความต้องการ 5 ลำดับดังนี้ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ซึ่งอยู่ในลำดับต่ำที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแรงผลักดันทางชีววิทยาขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการลำดับที่สองของมนุษย์ จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ซึ่งหมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ปราศจากอันตรายทางร่างกายและจิตใจ 3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการระดับสามของมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเป็นเจ้าของ และเป็นที่ยอมรับ ความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยเด็ก และบางครั้งอาจจะชนะความต้องการความปลอดภัยได้ 4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการลำดับที่สี่ของมนุษย์ โดยมนุษย์ทุกคนต้องการที่จะได้รับการยอมรับ นับถือ เคารพ ให้เกียรติ และเห็นคุณค่าจากบุคคลอื่น และ 5) ความต้องการเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงศักยภาพสูงสุดของบุคคล ความปรารถนาจะเป็นมากกว่าที่เขาเป็นอยู่ ปรารถนาที่จะเป็นทุกอย่างที่เขาจะสามารถเป็นได้ จึงอาจสรุปได้ว่าผู้ที่จบการศึกษา ย่อมหวังว่าตนเองจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และมีความสมบูรณ์ของชีวิต จึงแสวงหาทุกวิถีทางที่จะทำให้ตนเองไปถึงยังจุดมุ่งหมายนั้นๆ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Method) ทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 300 คน จากประชากรทั้งหมด 1,500 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียงที่ตัดสินใจเลือกอาชีพและศึกษาต่อที่ชัดเจนแล้ว โดยการขอข้อมูลนักเรียนที่ได้รับการตอบรับให้เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจากฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 30 วัน โดยใช้ 3 วิธีการหลัก คือ

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
 - 2) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และ
 - 3) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก
- จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีก 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน จากประชากรทั้งสิ้น 1,500 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ตัดสินใจเลือกอาชีพ และเลือกสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาชัดเจนแล้ว จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ, อายุ, คะแนนเฉลี่ยสะสม โปรแกรมวิชาที่เลือกศึกษา ภูมิลาเนา, การศึกษาของบิดา-มารดา, การประกอบอาชีพของบิดา-มารดา, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว, ปัจจัยบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ผู้ปกครอง ญาติ เพื่อน และรุ่นพี่, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครอบครัว และสังคม และปัจจัยเหตุผลในการเลือกอาชีพ ได้แก่ ค่าตอบแทน, ความมั่นคงในการทำงาน, ความรู้ความสามารถของตน, การเป็นที่ยอมรับของสังคม, ความมีอิสระในการทำงาน

ตัวแปรตาม คือ อาชีพที่นักเรียนเลือกที่หลังจบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตอาชีพที่สำคัญ 6 อาชีพ คือ 1) นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ, 2) วิศวกร 3) แพทย์/ทันตแพทย์ 4) นักแปล/ภาษาศาสตร์ 5) ครู/ข้าราชการ 6) พนักงานรัฐวิสาหกิจ /พนักงานธุรกิจเอกชน และภาพลักษณ์สถาบันอุดมศึกษาที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

แบบสอบถาม จำนวน 300 ชุด ประกอบด้วยชุดคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

- 1) เตรียมแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้จริงในการพัฒนาการศึกษา
- 3) ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และรวบรวมกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง และ แยกแยะ

แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 300 ชุด

- 4) บันทึกข้อมูล และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการเลือกอาชีพ, ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์, ทฤษฎีการตัดสินใจ, และการพิจารณาข้อมูลต่างๆ เช่น สถิติการศึกษาต่อของนักเรียน คะแนนสะสมเฉลี่ยของนักเรียน (GPA) และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวของนักเรียน เพื่อสร้างแบบสอบถาม

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ข้อมูลเช่นเดียวกับแบบสอบถาม โดยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองขณะสัมภาษณ์ เลือกใช้สถานที่สัมภาษณ์ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 30 นาที ควบคุมกับการบันทึกเสียง และบันทึกข้อมูลเพิ่มเติม

ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนที่มีเป้าหมายในการเลือกอาชีพ และศึกษาต่อที่ชัดเจนแล้ว จากข้อมูลที่ได้จากฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจกับผู้ให้ข้อมูล โดยสร้างความมั่นใจให้ผู้ให้ข้อมูลว่า ข้อมูลทุกอย่างที่ผู้วิจัยได้รับมานั้นจะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาศึกษาอย่างแท้จริง ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นภาพรวม และตีความเพื่ออธิบายในประเด็นต่างๆ พร้อมเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นสำคัญ จากนั้นทำการสรุปและบูรณาการผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเหตุผลและความสนใจในการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง ผลการวิจัยมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 300 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน (ร้อยละ 62.33) เพศชายจำนวน 113 คน (ร้อยละ 37.67) ผลการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50-3.00 จำนวน 145 คน (ร้อยละ 48.33) รองลงมา คือ คะแนนเฉลี่ย 3.01-3.49 จำนวน 76 คน (ร้อยละ 25.30) คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.00 จำนวน 79 คน (ร้อยละ 26.33) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 153 คน (ร้อยละ 51.00) รองลงมา คือ จังหวัดปทุมธานี มีจำนวน 63 คน (ร้อยละ 21.00) และจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน (ร้อยละ 16.70) และอื่นๆ อีก 34 คน (ร้อยละ 11.30) ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 135 คน (ร้อยละ 45.00) รองลงมาคือระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 85 คน (ร้อยละ 29.70) และระดับการศึกษาอื่น ๆ มีจำนวน 80 คน (ร้อยละ 26.66) ตามลำดับ ลักษณะการประกอบอาชีพของบิดามารดา ส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง จำนวน 106 คน มากที่สุด (ร้อยละ 35.33) รองลงมาคือเกษตรกร จำนวน 60 คน (ร้อยละ 20.00) เจ้าของกิจการค้าขาย จำนวน 58 คน (ร้อยละ 19.30) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000 – 20,000 บาท จำนวน 102 คน (ร้อยละ 34.00) รองลงมาคือ 25,000 – 30,000 จำนวน 66 (ร้อยละ 22.00) การเลือกอาชีพส่วนใหญ่อยู่ที่การพิจารณาของตนเอง 213 คน (ร้อยละ 71.00) รองลงมาคือ การพิจารณาของบิดา-มารดา 79 คน (ร้อยละ 26.33) บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดของนักเรียนในการเลือกอาชีพมากที่สุด คือ บิดา มารดา 232 คน (ร้อยละ 77.33)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและศึกษาต่อของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเลือกอาชีพของนักเรียนส่วนใหญ่ คือเลือกอาชีพที่มีความมั่นคงในการทำงาน เงินเดือน หรือผลตอบแทนสูง มีเกียรติ ได้รับการยกย่องในสังคม สามารถใช้ความรู้ของตนเองได้อย่างเต็มที่ เมื่อพิจารณาถึงระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลที่มีต่อการเลือกอาชีพผลปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนในการเลือกอาชีพที่อยู่ในเกณฑ์มาก คือ ความมั่นคงในการทำงาน มีผู้เลือกตอบมากที่สุดจำนวน 180 คน ตอบมาก มีจำนวน 96 คน ตอบปานกลาง มีจำนวน 22 คน ตอบน้อย มีจำนวน 2 คน ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ การเลือกอาชีพที่ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เลือกงานที่มีรายได้สูงหรือสวัสดิการดี เลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เลือกอาชีพที่มีความอิสระในการทำงาน ได้คิดริเริ่ม และรับผิดชอบตนเอง อาชีพของครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียน พบว่าปัจจัยด้านตัวผู้เรียนและปัจจัยด้านเพื่อนและรุ่นพี่ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$ และ 3.34 ตามลำดับ) รองลงมาคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและภาพลักษณ์ของสถานศึกษา, ด้านผู้ปกครองและด้านครูแนะแนว มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20, 2.88,$ และ 2.86 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ผู้เรียนเลือกเรียนตามเป้าหมายของตนเองที่กำหนดไว้ในอนาคต, ผู้เรียนเลือกศึกษาต่อเพราะประเมินจากความถนัดของตนเอง, ผู้เรียนเลือกศึกษาต่อโดยดูจากสภาพแวดล้อมที่ดีภายในสถานศึกษา และดูจากนโยบายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.14, 3.74, 3.61$ และ 3.53 ตามลำดับ) รองลงมา รายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3 ลำดับ คือ ผู้เรียนเลือกเรียนเพราะดูภาพลักษณ์ของสถานศึกษา, ดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง, ดูจากรูปแบบของชุดนักศึกษา, ดูจากระยะทางในการเดินทางไปยังสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.33, 3.24$ และ 3.19 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านผู้ปกครองมีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษา, สภาพเศรษฐกิจที่บ้านของผู้ปกครอง และ การดูตัวอย่างจากนักเรียนอื่นที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.23, 2.84$ และ 2.79) ตามลำดับ สำหรับปัจจัยด้านครูแนะแนวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนเลือกเรียนตามคำแนะนำของครูแนะแนวที่มาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ รองลงมาคือเลือกเรียนตามคำแนะนำของครูแนะแนวโรงเรียนเดิม ($\bar{X} = 2.87$ และ 2.83 ตามลำดับ)

ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 5 ด้านดังนี้ (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน และปัจจัยด้านเพื่อนและรุ่นพี่ ($\bar{X} = 3.71$ และ 3.34 ตามลำดับ) (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครอง, ครูแนะแนว และสภาพแวดล้อมรวมถึงภาพลักษณ์สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.08, 3.25$ และ 3.25 ตามลำดับ)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ เหตุผลในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาก คือความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือเลือกอาชีพที่ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ของตนเองอย่างเต็มที่ เลือกลงานที่มีรายได้สูง หรือ สวัสดิการดี เลือกลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และมีความอิสระในการทำงาน ส่วน เหตุผลในการเลือกศึกษาต่อ นั้น พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก คือปัจจัยด้านตัวผู้เรียนและปัจจัยด้านเพื่อนและรุ่นพี่ โดยที่ผู้เรียนจะเลือกเรียนตามเป้าหมายของตนเองที่กำหนดไว้ในอนาคต สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและครูแนะแนว ส่วนความสนใจของนักเรียนในการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษานั้น นักเรียนให้ความสนใจในอาชีพรับราชการมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากมีความมั่นคงในการทำงาน รองลงมา คือ ทำงานอิสระส่วนตัว เพราะมีโอกาสก้าวหน้าในการทำธุรกิจที่ตนสนใจ และมีอิสระในการทำงาน จึงกล่าวได้ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลนั้น เกิดจากการที่บุคคลสำรวจตนเองควบคู่ไปกับการสำรวจอาชีพ แล้วจึงตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่การที่นักเรียนบางส่วนต้องการเปลี่ยนสาขาวิชาหลังจากที่เรียนไป 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา เพราะพบว่าตนเองไม่ถนัด หรือไม่ชอบในสาขาวิชานั้น ส่วนใหญ่อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บางส่วนยังไม่ชัดเจนในความต้องการ และความถนัดของตนเอง หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนยังไม่รู้จักสาขาวิชาที่ตนเลือกเรียนดีพอ หรือยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ทำหลังจากจบการศึกษาแล้ว ตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของ ฮอป พอค (Hop pock, 1967) ที่อธิบายว่า “ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเรา คือ เราจะได้ประจักษ์กับตนเองว่า อาชีพนั้นๆ สนองความต้องการของเราหรือไม่ เราจะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และเราจะให้อะไรแก่อาชีพนั้นๆ บ้าง” จะเห็นได้ว่า ถ้านักเรียนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนั้นดีพอ เขาอาจจะเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของตนเอง ในทางตรงข้าม ถ้านักเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่เขาสนใจมากพอ ข้อมูลนั้นก็จะสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาของนักเรียน ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจเลือกอาชีพของเขาอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากขึ้น ดังนั้น หากโรงเรียน โดยฝ่ายแนะแนวและสถาบันอุดมศึกษาร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพในยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งต้องเน้นเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะด้านการทำงานในองค์กร หรือการดำเนินธุรกิจส่วนตัวหรือแม้แต่ด้านการใช้ชีวิต และความเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพก็ตาม และควรให้นักเรียนได้ประเมินตนเองจากแบบทดสอบด้านต่าง ๆ เพื่อให้ตระหนักรู้ในความสามารถของตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง และรู้จักตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ดังคำพูดว่า “อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เห็นตัวแจ้ง” และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพจะเป้นหนทางที่จะทำให้นักเรียนสามารถสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพ และสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อนำพาตนเองไปสู่ความสุขความสำเร็จในชีวิตส่วนตัว และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพของตนในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย. (2551). แนวแนวอาชีพ. [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก <http://www.cr-emp.com> (21 ธันวาคม 2560).
- Gelatt, H. B. (1989). Positive uncertainty: A new decision-making framework for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 36, 252-256.
- Ginzberg, E. (1940). *Career guidance*. New York: McGraw-Hill Co.
- Guay et al., (2006). Distinguishing Developmental from Chronic Career Indecision: Self-Efficacy, Autonomy, and Social Support. *Journal of career assessment*, 14 (2), 235-251.
- Hop pock, Robert. 1967. *Occupational information* 4th ed. New York: Mc GrawHill.
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row. Publisher. Reader.
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. In D. Brown, L. Brooks, & Associates (Ed.), *Career Choice and Development* (2nd ed., pp. 197-261). San Francisco: Jossey-Bass Publishing.